

occiduis partibus conversantes, et de interioribus tenebris ad terram tenebram et operam mortis caligine properantes; cum a Sole justitiæ illustrantur, si omnibus pompis Satanæ, et operibus tenebrarum perfecte abrenuntiant, in supernam Jerusalem per portam poenitentiae intrant, Ab aquilone, id est per portam misericordiae, ingressus est latro ille evangelicus, qui de profundo iniquitatis et ignorantiae, sola Dei bonitate eductus in ipso mortis articulo, ab ore putei gehennæ in deliciosam paradisi amenitatem est reductus. Per hanc portam ingrediuntur forsitan et illi, qui per totam vitam suam flagitiis et iniquitatibus servientes, cum morti pro suis sceleribus addicuntur, si plenam satisfactionem de malorum suorum perpetracione per veram cordis contritionem offerunt Deo, in caelestem Jerusalem per portam misericordiae quandoque intraturi sunt. Scriptum est enim: Quacunque hora peccator ingemuerit, salvus erit (*Ezech. XVIII*); et alibi: Ubi te invenero, ibi te judicabo (*Eccle. XI, 3*): iterum: *Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum et humiliatum, Deus, non despicias (Psal. L, 19)*. Restat ergo videndum, istae quatuor quam contrariae et quam oppositae sibi inveniantur: videlicet innocentia poenitentiae, justitia, misericordia; et e converso. Nam qui innocens est, non quaerit poenitentiam: et qui poenitens est, non habet innocentiam. Similiter qui justus est, non advocat misericordiam: et qui miser est, non possidet justitiam.

3. Jam vero considerandum nobis est, et delectabiliter recolendum, quid Joannes apostolus, Christi familiaris, amicus inter ceteros dilectus, et mysteriorum caelestium ultra omnes imbutus, de hac gloriosa et aeterna civitate dicat. *Ab oriente, inquit, ejus portae tres, et a meridie portae tres, et ab occidente portae tres, et ab aquilone portae tres (Apoc. XXI, 13)*. Orientalis plaga tres portas habere describitur. Innocentia tripartita esse dignoscitur. Est enim innocentia secundum potestatem, et est innocentia secundum aetatem, et est innocentia secundum voluntatem. Potestativam innocentiam Christus habuit, qui solus veraciter dicere potuit: *Venit enim princeps mundi hujus, et in me non habet quidquam (Joan. XIV, 30)*; et de quo scriptum est: *Qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus (I Petr. II, 22; Isai. LIII, 9)*. Peccatum quippe **762** nec contraxit, nec commisit: quia et illa ejus natiuitas qua de Patre Deo ante saecula genitus est Deus, est ineffabilis; et illa nihilominus, qua de Matre Virgine in fine temporum natus est homo, est incomprehensibilis: ejus quoque vita, qua in mundo conversatus est, exstitit singularis. Potestativa innocentia, id est prima innocentiae porta, ceteris est clausa, sed soli Christo aperta; testante Ezechiele propheta: *Porta, inquit, orientalis omnibus claudetur; solus enim princeps ingredietur et egredietur per eam (Ezech. XLIV, 1-4)*. Innocentiam secundum aetatem illi possident, qui tam per imbecillitatem cor-

poris, quam per indiscretam simplicitatem cordis malum perpetrare nesciunt, nec possunt. Innocentia secundum voluntatem illorum est, qui etsi in levibus quibusdam peccatis (sine quibus haec vita, aut vix aut nullatenus transigi potest) aliquando delinquant, innocentiae tamen puritatem in bona voluntate conservant. Prima igitur innocentia est malum facere non posse: altera, malum facere nescire: ultima, facere malum nolle.

4. Sequitur: *Et a meridie portae tres*. Meridiana porta, per quam designatur justitia, tres portas habet: quare et ipsa justitia tripartita est. Est enim justitia secundum debitum, et est justitia secundum meritum, et est justitia secundum propositum. Justitia secundum debitum est omnium fidelium, maxime monachorum; quia de die in diem satagunt reddere vota, quae distinxerunt labia sua, prophetae consilium sequentes qui dicit: *Vovete et reddite Domino Deo vestro (Psal. LXXV, 12)*. Justitia secundum meritum illorum est, qui pene illicita nulla committunt, nec tamen licitis uti volunt; sed ea quae retro sunt obliviscentes et ad anteriora sese extendentes, per sancta desideria indefessis fidei passibus, quotidianisque profectibus, ad perfectionis culmen ascendunt. Revera hi tales tam feliciter quam fiducialiter dicere possunt: *Aperite mihi portas justitiae, ingressus in eas confitebor Domino: haec porta Domini; non innocentes, non miseri, non poenitentes, sed justus intrabunt in eam (Psal. CXVII, 19, 20)*; et illud: *Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi: de reliquo reposita est mihi corona justitiae (II Tim. IV, 7, 8)*. Justitia secundum propositum illi retinent, qui quamvis superfluis cogitationibus affligantur, et illecebrosis cupiditatibus abstrahantur; dum tamen peccato pro viribus resistere curant, suique propositi vigorem inviolabili tenore conservant, dum cuncta adversantia evenire pro suis meritis sibi humiliter confitentur, omnia sibi in bonum cooperari creduntur. De talibus enim scriptum est: *Scimus quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, his qui secundum propositum vocati sunt sancti (Rom. VIII, 28)*.

5. Sequitur: *Et ab occidente portae tres*. Occidentalis plaga, per quam designatur poenitentia, tres portas habere scribitur, quia poenitentia tripartita esse dignoscitur. Est enim poenitentia gratuita; et est poenitentia spontanea; et est poenitentia coactiva. Poenitentiam gratuitam Joannes Baptista et plus quam propheta exhibuit: qui a Propheta praenuntiatum, ab archangelo Gabriele promissus et a Spiritu sancto in utero sanctificatus, cunctisque mortalibus, qui ante eum fuerant, veridica Salvatoris voce est praelatus. Hic talis et tantus cum esset, sicut de Justo legitur (74), plus appetit mala mundi perpetuam laudes: malens pro Deo fatigari laboribus,

(74) Scilicet de S. Benedicto, Dialog. S. Greg. lib. 2, cap. 1.

quam vitae hujus blandimentis perfrui, et soli Deo vacare cupiens, relicta domo rebusque patris, desertum petiit, et pene admirabilem poenitentiae formam posteris sequendam proprio exemplo reliquit. Haec poenitentia idcirco gratuita vocatur, quia gratis suffertur, imo offertur; quia poenitentiae regula est, ut qui illicita nulla commisit, licitis utatur ut sibi placuerit. Spontaneam poenitentiam illi habent, qui post commissa peccata, post perpetrata flagitia, cum a Sole justitiæ illustrantur, jam non ex necessitate, sed ex voluntate sua Domino confitentur: voluntaria solertia caventes, ut non regnet peccatum in eorum mortali corpore, sed regnet justitia: et qui prius exhibuerant sua membra servire immunditiae et iniquitati ad iniquitatem, nunc exhibent ea servire justitiae in sanctificationem; et qui filii noctis erant dum opera tenebrarum sectabantur, per dignos fructus poenitentiae, filii lucis **763** efficiuntur. Coactiva poenitentia est tepidorum, et mei similium: qui nullo igne charitatis accensi, nullo fervore devotionis animati, spiritum libertatis nondum sequuntur; sed in corpore consuetae pusillanimitatis sese versantes, spiritu servitutis iterum deprimuntur, et ad explendum regularium observantiarum debitum modum vix praelatorum severitate compelluntur. Nullatenus tamen de talibus desperandum est; quia si susceptum semel christianae servitutis jugum patienti perseverantia ferant, in patientia sua possidentes animas suas, in caelestem Jerusalem per portam poenitentiae intrant.

6. Sequitur: *Et ab aquilone portae tres*. Aquilonaris plaga, per quam designatur misericordia, tres portas habet: quarum una est, exterior, altera interior, tertia posterior, id est, ultima. Exterior est in elemosynarum distributione: quia mundi hujus amatores Christum tantaxat in fundamento habentes, quamvis rerum temporalium lucris toto mentis desiderio inserviant, et per omnia carnis suae volu-

ptatibus obedire non timeant, hora mortis instante, dum peccatorum suorum respectu, et sempiternae ultionis metu introrsum concutiuntur; quae injuste acquisierant, et illicite possederant, pro salute animarum suarum egenis et pauperibus Deoque famulantibus erogant. Credendum est itaque eos qui ejusmodi sunt, sanctae Ecclesiae suffragiis, atque etiam fidelium beneficiis multum juvari, dum ab eis recipiunt opem intercessionis, quos secundum Domini praecipuum sibi fecerant amicos de mammona iniquitatis, ut ab eis reciperent aeterna, quibus largiti sunt temporalia. Interior porta dicitur oris confessio: quia hoc habet fides catholica et pietas christiana, quoniam peccatorum quisque, quamlibet immundus, quamlibet sit sceleratus, si instante mortis periculo per veram confessionem emundatur, poenas aeterni incendii nullatenus est intraturus; quia si omnia in confessione lavantur, profecto confitentes a regno misericordiae non excluduntur. Dicit enim propheta: *Delictum meum cognitum tibi feci, et injustitiam meam non abscondi. Dixi: Confitebor adversum me injustitiam meam Domino, et tu remisisti impietatem peccati mei (Psal. XXXI, 5)*. Posterior misericordiae porta vocatur contritio cordis; quia cum respectu summæ clementiae cor peccatoris compungitur, oculis divinae pietatis quasi sacrificium vespertinum offertur. Ille quoque, cujus natura pietas, cujus opus misericordia est, multos de talibus salvare creditur. Haec porta idcirco posterior appellatur, quia post omnes alias succurrere probatur. Nam si largitio elemosynarum non adsit, et oris confessio desit; Deus tamen qui absconditorum est cognitor, cor contritum et humiliatum non spernit, sed spiritus humiliati sacrificium quandoque libens suscipit, juxta quod sancti Spiritus organum ait: *In quacunque hora ingemuerit peccator, salvus erit (Ezech. XVIII)*.

SERMO IN CANTICUM B. VIRGINIS MARLÆ.

761 Hunc sermonem Horstius excepit ex codice manuscripto monasterii Horti-Mariae ordinis Cisterciensis, qui Bernardum auctorem exprimit, ut et noster Gemmeticensis, ex quo prodit emendatior: tametsi Bernardi venam haud omnino assequitur.

1. *Magnificat anima mea Dominum*. Magnificat voce, magnificat opere, magnificat affectu. Magnificat laudando, amando, praedicando. Magnificat, laudandi, amandi et magnificandi formam simul et materiam dando. *Magnificat anima mea Dominum*: quia magnifice a magnifico Domino magnifica est. In primis ad imaginem et similitudinem Dei anima mea mirabiliter a Domino creata est; sed postea in Adam miserabiliter deformata, nunc mirabilius, gloriosius et magnificentius a Domino renovata est.

D *Magnificat anima mea Dominum*. Magnificat omnis creatura Dominum, sed amplius super omnem creaturam anima mea Dominum magnificat. In omni enim creatura nihil tam magnifice fecit Dominus, sicut animam meam. Sed Dominus est: sicut voluit, sic factum est. *Magnificat anima mea Dominum*. Dominum magnifica, non temetipsum. Qui semetipsum magnificavit, quantum in ipso fuit, Deum exhoravit: et ideo non se exaltavit, sed praecipitavit. Tuum est te ipsum humiliare, Domini exaltare.

2. *Et exultavit spiritus meus in Deo salutari meo.* Vide qualis ordo. Prius citharam, postea psalterium tetigit: prius animam, postea spiritum posuit: non enim prius quod spirituale, sed quod animale; deinde quod spirituale. *Et exultavit spiritus meus*, extra omnem creaturam, extra se ipsum etiam præ immensitate gaudii saltavit. In quo? Non in me; sed in Deo creatore meo, cognitione et amore ejus fervendo: et hoc non per me, sed mediante et salvante me *Salutari meo* Jesu filio meo, singulariter meo. Meus est Deus, meus Salutaris, meus est filius. Omnium quidem et mei conditor est, sed mei solius filius est: et me mediante omnium salus est. *Quia respexit humilitatem ancillæ suæ.* Non auderet ancilla sua nec oculos ad eum levare, nisi ipse prior ad ancillam suam dignaretur respicere. Ab illo prius respexit super nos misericordia, quia nos nimis despectos nostra reddiderat miseria. Me autem inter omnes specialiter respexit, cui super omnes singulare privilegium concessit. Et vide, quia non fuit contenta dicere, *respexit* me; aut, *respexit* ancillam suam; aut, *respexit* humilitatem meam; sed semet ipsam depressit valde, et firmissima locavit fundamenta, ubi tantæ magnitudinis et pulchritudinis firmiter exciperet, et servaret ornamenta: *Respexit*, inquit, *humilitatem ancillæ suæ.* Singula verba suo pondere libranda sunt. Sunt enim ancillæ, sed non humiles. Ancilla fuit Agar, sed superba: dominam suam desexit (*Gen. xvi*). Sunt multæ satis humiles, sed non usque ad ancillas: sed multæ humiles etiam ancillæ, sed non Domini. Humilitas ergo contemptum sui: ancilla famulatum sua devotione commendat. *Respexit humilitatem ancillæ suæ.* Respicendo me per gratiam suam, et humilem me fecit, et ancillam suam. Suam, inquam suam me fecit, qui de me et in me suum speciale opus fecit.

3. *Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.* O dilatatum cor! quam perlucidis oculis omnem subito creaturam in vera beatitudine collocandam simul aspexisti! *Ecce*, inquit. Intuentis est hoc verbum et demonstrantis. *Ecce* video quod futurum sit de me, quis fructus procedet ex me, quot et quanta bona, non mihi soli, sed omnibus generationibus pervenient per me. *Beatam me dicent omnes generationes.* Beatam me non dicent, nisi de eadem beatitudine, quam habeo, aliquid attingerent. Quomodo eructabit qui non manducat? *Beatam me dicent*, de cuius bono fructum percipient omnes generationes. Ex meo fructu benedicentur; et cum omnes beatificentur, omnes tamen beatam singulariter me dicent. *Omnes*, inquam, *generationes*: generationes cœli, generationes terræ, omnes Angeli et omnes electi. Nam et in Angelis generationes sunt. Unde dicitur Pater spirituum, et ex quo omnis paternitas in cœlo et in terra nominatur (*Ephes. iv, 6*). Alii enim aliis in cœlo patres sunt, quibus paterna charitate præsent; in quibus generant et expriment omnem paternitatis affectum. Ex summo enim Patre omnis eorum paternitas nominatur: quia sicut sum-

mus et verus Pater omnes paterne diligit, et docet et regit; ita et ipsi secundum bonum paternitatis quod acceperunt, subjectos sibi paterne diligunt et docent, et regunt. Sic et boni patres, qui sunt in terra, a summo **765** Patre paternitatis suæ munus accipiunt: secundum quod et ipsi plus vel minus ad notitiam et amorem summæ paternitatis accedunt. *Omnes generationes beatam me dicent.* Angelicarum namque generationum numerus per generatum reintegrabitur: et hominum generatio in Adam maledicta, per benedictum fructum ventris mei ad æternam benedictionem regenerabitur. Inter has et super has omnes generationes, *beatam me dicent omnes ipsæ generationes.* Merito ergo, Domina, beatam te dicent omnes generationes, quæ omnibus generationibus veram et æternam beatitudinem genuisti.

4. *Quia fecit mihi magna qui potens est, sanctum nomen ejus.* Hoc, inquam, quod omnes generationes me beatificent, non mihi attribuo, non meis ascribo meritis, sed ei qui fecit mihi magna. Ex hoc enim beatificor ab omnibus, quia ab ipso beatificata sum, quasi in speculum beatitudinis omnibus proposita sum. *Quia fecit mihi magna.* Non enim aliud quod magnum, fecit mihi, sed multa magna. Magnum est per se, quod virgo sum; magnum per se quod mater; magnum, quod simul utrumque et virgo et mater sum: et cuius mater? Dei Unigeniti, Plasmatoris et Salvatoris omnium. *Fecit mihi magna.* Non potest narrari, non potest cogitari magnitudo et multitudo honorum quæ fecit mihi. Et quisnam est ille qui tam magna fecit tibi? *Qui potens est, et sanctum nomen ejus.* Nolite mirari, nolite dicere: Quomodo possunt hæc fieri? potens est ille qui fecit hæc: potens est, imo omnipotens. Potentiam ejus attendite; quia omnia quæcunque vult, potens est facere. Magna sunt quæ attenditis in me; sed magna est illa potentia, quæ tam magna fecit mihi. Ex magnis et mirabilibus quæ fecit in me, magnam et mirabilem potentiam illius perpendite. Et quare hic tam magna fecit tibi? *Quia sanctum nomen ejus.* Propter nomen suum, non propter meum meritum. tam magna fecit mihi: nomen suum quod est mirabile, et sanctum, et ineffabile, voluit in me declarare. Quod est hoc nomen? Bonus. Quia nemo bonus, nisi solus Deus. Ergo propter solam bonitatem suam tam magna fecit mihi; quia et potentiam et bonitatem suam in me voluit declarare: potens enim singulariter, et sanctum nomen ejus. Sed sicut in ipso sanctum est nomen ejus, sic sanctificetur et in nobis: sicut in ipso ab æterno prædestinatum est, sic compleatur in nobis.

5. *Et misericordia ejus a progenie in progenies timentibus eum.* Ecce nomen ejus dicitur *misericordia ejus.* Ubi? *A progenie in progenies.* A Judæa in omnes gentes: vel ab initio sæculi usque in finem, misericordia ejus impenditur, non passim, sed timentibus eum. Non est personarum acceptio apud Deum. Judæus et Græcus, barbarus et Scythæ, servus et liber, masculus et femina in omni gente et progenie, si ti-

met Deum et operatur justitiam, acceptus est illi (*Coloss. iii*). *Misericordia ejus timentibus eum.* A timore incipitur, ut ad amorem perveniatur. Non desperent adhuc timentes pro peccatis suis, quia misericordia illius super timentes eum. Misericordia ejus remittit peccata timentibus eum; remissio peccatorum nutrit amorem sitientibus eum: qui autem diligunt eum, nomen ejus agnoscunt. Amor ipse notitia est sed quanto adhuc a notitia ejus distamus, tanto etiam eum minus amamus. Si autem nondum illum perfecte amare possumus, quia nec perfecte novimus, vel cum amore timeamus. Qui autem sine amore timet, non filius sed servus est: et hic timor penam habet, non notitiam.

6. *Fecit potentiam in brachio suo.* Natura quidem filii eram iræ; sed per redemptionem Jesu Christi facti sumus filii misericordiæ: quia *fecit potentiam in brachio suo*, alligans fortem, et vasa ejus diripiens. Alioquin nisi nos filius liberasset, et per mortem suam Deo reconciliasset; non esset super timentes blandiens misericordia, sed super timentes eum puniens justitia. Quia *dispersit superbos mente cordis sui.* Quoniam ergo universæ viæ Domini misericordia et veritas; sicut supra de misericordia qua humiles redemit, ita nunc et de justitia quæ superbos judicat, agit: et quasi geminum parietem ex utriusque vicissim tractando constituit. *Dispensit superbos mente cordis sui.* Ab initio mundi tam homines quam angeli superbientes sunt dispersi. **766** Projectus est de cœlo draco magnus, Satanas, et dispersus est per hunc aerem tenebrosus; quoniam in unitate veritatis stare noluit. Qui enim in veritate Dei collectus non est, in sua vanitate dispersus est. Dispersi sunt superbi qui ædificabant turrim Babel, quia unitas linguæ eorum in multitudine scissa est. Omnis superbus eo ipso quod superbit, dispersus est. Quid enim superbia, nisi pulvis in altum sublatus, et inventum dispersus? *Dispensit superbos mente cordis sui*: hoc est, eos qui superbiunt mente cordis sui. Quam dilucide secretum pessimæ elationis latibulum reseravit!

7. Est enim quædam quasi bruta et vilis superbia, quæ omnibus etiam stultis palam est, quæ maxime in carnalium sensuum voluptate moratur; sicut est aut de nitida carne, aut de pulchra veste, aut de cibi vel alicujus immundi desiderii expleta voluptate gestire. Est et alia quæ sibi pulchrior videtur superbia, et tamen longe turpior; sicut est de scientia vel potentia, vel de ingenii subtilitate super alios extolli, et cæteros quasi pecora præ se reputare; quæ præclaros hujus sæculi solet occupare. Est et tertium genus teterrimum, uti de virtutibus, de miraculis, de intelligendis Angelorum linguis, vel mysteriis cœlestibus apud se gloriari. Isti enim sunt qui superbiunt mente cordis sui. Mens subtilitas est intelligentiæ; cor affectio inanis gloriæ. Et bene additum est, *sui*; quia etsi a Deo aliqui habent scientiam, sed tamen a se ipsis habent extolentiam. Omnis ergo generis superbos dispersit, pe-

cora campi, volucres cœli et pisces maris. Isti enim pisces qui retia rumpunt, qui subtilia rimantur, qui inter fideles quasi in aquis humiles esse videntur; sed tamen non de fluminis dulcedine, sed de maris amaritudine sunt, pisces maris sunt: ideo non cœli, sed maris semitas perambulant. Nam etsi aliquid cœlestis quasi in aera saltando percipiunt; totum in profundum maris secum demergunt. At vero volucres cœli manifesta levantur superbia, qui pro temporali gloria, quasi vertice sidera tangere sibi videntur: qualem sacra historia describit Antiochum fuisse (*Machab. i*), vel Herodem (*Act. xii*); quales etiam multos hodieque non legere, sed lugere licet et videre. Pecora enim terræ, hoc est, homines gulæ tantum et luxuriæ dediti, facilius, respiscunt a diaboli laqueo, quam qui prudentes sunt in oculis suis. Dispersit igitur superbos mente cordis sui, quia ex omni genere superhorum quosdam conterit, ut in æternum pereant; et quosdam humiliat, ut ad vitam redeant.

8. *Deposuit potentes de sede, et exaltavit humiles.* Primo dæmones rectores tenebrarum harum, qui potentes erant affectu malitiæ suæ, a sua potentia infirmavit, et exterminans Jebusæum in Jerusalem, regni sui sedem in ea collocavit. *Deposuit potentes de sede*, quando pervenit sermo ad regem Ninive, hoc est, usque ad imperatores hujus sæculi, et descendit de solio suo indutus sacco et cinere, et humiliavit se, ut ab ira Dei declinaret (*Jonæ. iii*). Deposuit Saul, et exaltavit David (*II Reg. vi*). Deposuit et superbum Achab de sede, sicut ad prophetam suum dicit: *Nonne vidisti humiliatum Achab coram me?* (*III Reg. xxi, 29*.) Sed quia in humilitate non permansit; ideo non exaltavit humilem, sed superbum damnavit. Deponit etiam quotidie potentes hujus sæculi; alios quidem ad supplicium æternum, alios ad humilitatis regnum. Habet enim in manu sua stateram suam; et cui vult miseretur, et quem vult indurat (*Rom. ix, 18*). Cur autem hunc depositum damnavit, et hunc repositum salvavit; ipse sibi in thesauris suis reconditum servat. Unum hoc pro certo scire licet; quia si non humiliamur, non salvamur.

9. *Esurientes implevit bonis, et divites dimisit inanes.* Prius humiliavit, postea pavit. Prophetiæ spiritus est; futura, jam quasi præterita narrat; nondum enim bonis impleti sunt esurientes. Si enim bonis impleti, quomodo esurientes? et si esurientes, quomodo bonis impleti? Nisi forte dicamus secundum illud: *In quem concupiscunt Angeli prospicere* (*I Petr. i, 12*): qui tamen semper vident faciem Patris, et esurientes sunt, et impleti bonis habent desiderium in satietate, et satietatem in desiderio. Sed satietas illa sine fastidio, et esuries sine cruciatu; imo ipsa beata esuries semper satiat eos. Sed non sicut in patria, sic in via. In via sitiunt et esuriunt justitiam; in patria saturabuntur, **767** cum manifestabitur gloria: interim et hic in via esurientes implentur bonis, quia dat illis escam in tempore opportuno.

Bonis implentur, malis evacuantur; implentur bonis, hoc est, Spiritus sancti donis. Esurientes implentur non fastidientes, pauperes saturantur: nam divites dimisit inanes. Dives erat Esau; ideo fratris sui dona non curavit. *Habeo, inquit, plura; sint tua tibi (Gen. xxxvi, 9).* Dives erat Jethro sacerdos cognatus Moysi; ideo noluit consentire ut iret cum eo ad bona quæ promiserat Deus Israeli (*Num. x*). Dives erat Hiram rex Tyri; ideo civitates quas separabat ei Salomon, parvi pendit (*III Reg. ix*). Nunquam ergo tibi plenus et dives videaris, ne inanis et vacuus dimittaris. Dic semper Domino Deo tuo: *Egenus et pauper ego sum (Psal. lxxix, 6)*: in moneta, Domine, panis et vestimentum est animæ meæ. Si dederis mihi panem ad edendum, et vestimentum quo operiar, eris mihi in Deum, et lapis iste in signum (*Gen. xxviii, 20-22*). Si autem Ægypto dederimus manum et Assyriis, ut saturemur pane (*Thren. v, 6*), jam extendimus manus nostras ad Deum alienum. Ad hoc ergo pascit et vestit nos Deus in via ista, et esurientes implet bonis consolationibus suis, ut tandem efficiamur Israel, id est, contemplativi.

10. Tunc enim, hoc est, in contemplatione, *suscipit Israel puerum suum*. Quamdiu Jacob vocatur, in laboribus sudat: in alieno quidem, sed fideliter servit. At ubi ad patrem suum cum sua substantia regreditur, jam nunc aliud nomen sortitur, hoc est Israel, quia *suscipit Israel puerum suum*. Suscepit revertentem de Mesopotamia Syriae, fatigatum laboribus et ærumnis, spirantem jam ad videndam faciem patris. Suscepit nutriendum, suscepit perficiendum, et usque ad faciem suam perducendum. *Suscipit Israel puerum suum*: non superbum, sed humilem; non pilosum, sed lenem; non venatorem, sed pastorem. Et quare suscepit eum? *Recordatus misericordiæ suæ*: hæc sola causa est quare suscepit eum, ut ostenderet divitiis gratiæ suæ in vasa misericordiæ, quæ præparavit in gloriam. Videbatur oblitus esse misereri Deum, quando usque in finem sæculorum distulit mittere Filium suum: sed recordatus est, quod nunquam oblitus fuit, ut nos semper memores simus, et in æternum misericordiās Domini cantemus. *Suscipit Israel puerum suum*. Suscepit naturam, suscepit causam, suscepit nego-

(75) Hic desinit codex Gemmeticensis.

atium ejus, suscepit pater filium suum: suscepit in filio puerum suum, id est totum corpus ejus, a primo justo usque ad novissimum. Suscepit eum in odorem suavitatis sacrificium vespertinum: suscepit eum in hæreditatem immarcessibilem, et incontaminatam conservatam in cœlis. Nota quod finalis versus cantici hujus misericordia est. A misericordia incepit, a misericordia finit, circa misericordiam ubique versatur.

11. *Sicut locutus est ad patres nostros, Abraham et semini ejus in sæcula*. Ultimus iste versus est, qui decalogum adimplet; qui decem cortinis consummat tabernaculum. In hoc versu et promissorum Dei veritas, et utriusque Testamenti auctoritas, et omnium credentium unitas comprobatur, et convenienter ad omnia, et ad singula quæ superius dicta sunt, refertur: quasi diceret: Hoc et hoc fecit mihi qui potens est, et misericors et justus, et verax in omnibus verbis (75) et operibus suis. Ita, inquam, opere complevit omnia: *Sicut locutus est ad patres nostros*, Et semel quidem locutus est Deus qui creavit omnia; sed quod in ipso semel æternaliter factum est, his quæ temporaliter decrevit, semel indicari non potuit. Unde multifariam multisque modis locutus est Deus patribus (*Hebr. i, 1*): sed tamen non nisi perperam et obscure, et perpauci de hoc verbo cognoverunt; donec novissime locutus est nobis in Filio, qui semetipsum expressius intimavit. Necdum tamen verbum illud nisi per speculum in ænigmate et a paucissimis videtur, donec tandem novissime in splendoribus sanctorum ex utero Patris ante luciferum genitus, ab electis cognoscetur. Ab initio ergo locutus est ad patres nostros, quod in fine sæculorum cœpit declarare; ut unus idemque lapis et antiquos, et novos filios in unius fidei charitatisque compagem colligaret, essetque una columba, et una speciosa, et quæ venturum credidisset, et quæ venientem excepisset. Inter quos utique patres, egregius et princeps et maximus fuit Abraham, in cujus semine æstimantur fideles omnes: 768 quibus etiam non loquitur Deus per columnam nubis in die, et per columnam ignis in nocte, et loquetur in sæcula superventura, non per speculum, aut per visionem, aut per somnium, sed per se ipsum loquetur semel in omnibus, facie ad faciem, cum traderit regnum Deo et Patri, et erit Deus, omnia in omnibus (*I Cor. xv, 28*).

SERMO

In verba Evangelii: « Ecce nos reliquimus omnia. » (Matth. xix, 27).

Bernardo ascribitur ad calcem cujusdam codicis editi Coloniae Agrippinæ, anno 1577, in quo quatuor Regulæ in Ecclesia receptissimæ continentur, cum commentariis Turrecrematæ et Smaragdi in Regulam S. P. Benedicti.

1. *Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te*. Veræ conversionis exemplum nobis hoc proponitur

admirandum et imitandum. Necessè est enim ut veræ professor religionis omnia relinquat, et Christum

sequatur. Et quidem beatus qui sic relinquit omnia, ut eum sequatur in quo sunt omnia. His qui volunt Christum expedita sequi mente, tria impedimenta sunt deserenda; videlicet avaritia, superbia, luxuria: avaritia mundi, superbia cordis, luxuria carnis. Hæc esse præcipue relinquenda exemplo suo nos edocet Petrus. Relinquit namque retia, navim et conjugium. Rete, quod pisces aggregat et concludit, cupiditatem designat, qua indecenter distentus homo, domum ad domum jungit, agrum agro copulat. Navis quæ superfertur undis, superbiam denotat, qua homo se cæteris præfert. Uxor exprimit carnalem voluntatem. Hæc tria juncta, homini se ipsum auferrunt. Per avaritiam extra se vagatur, per superbiam supra se levatur, per luxuriam intra se fœdatur. Vagatur sollicitudine, levatur sui æstimatione, fœdatur immunditiæ delectatione. Extra timet, supra tumet, intra fetet. Timet acquisita minui; et timet quæ desiderat, non posse adipisci; tumet inferiores despiciens, paribus se præferens, superioribus se cœquans. Fetet cogitatione, fetet actione, fetet consuetudine. Avaritia hominem alienat a proximo superbia a Deo, luxuria projicit a se ipso.

2. His tribus vitiis intenti et detenti tres illi miserissimi, de quibus loquitur evangelista, ad cœnam Patrisfamilias venire recusarunt (*Luc. xiv*). Primus, ut boves probaret: secundus, ut villam emptam videret: tertius, ut uxorem duceret. Probatio boum, cultus terrenorum: villa emitur, cum dominandi facultas appetitur: uxorem ducit, qui carnis desideriis satisfacit. Tales nisi conversi fuerint, nec ad cœnam Patrisfamilias venire, nec Christum sequi possunt. Primus enim citra Jordanem remoratur: secundus transmigrat ad aquilonem: tertius natus in flumine Babylonis. Cum cæteræ tribus in terram promissionis ingrederentur, Ruben et Gad et dimidia tribus Manasse habentes pecora multa, citra Jordanem remanserunt (*Jos. xxii*); illos præfigurantes, qui more pecorum terrenis intenti cœlestia spernunt. Jordanis *descensus* dicitur. Descensus alius bonus, et alius malus. Malus est de quo dicit Isaias: *In Ægyptum descendit populus meus (Isa. lii, 4)*; et in Evangelio: *Homo quidam descendebat ab Jerusalem in Jericho (Luc. x, 30)*. Bonus descensus aliquando fit per humilitatem, plerumque per compassionem. Per humilitatem, sicut per Rebecca factus est, quæ videns Isaac, de camelo descendit (*Gen. xxiv, 64*), illum designans vel aperte perhibens humilitatis subjectionem, quam debet sponsa sponso, Ecclesia Christo, anima Deo. Fit descensus per compassionem, sicut in Symbolo fidei habemus, quod Christus « propter nostram salutem descendit de cœlis. » Juxta moralem sensum, per Jordanem possumus intelligere descensum misericordiæ, qua ductus homo compatitur proximo.

3. Sciendum vero quod alius citra Jordanem, alius intra, alius supra. Qui nulli et cui nullus compatitur, citra est; qui alterius et cui alter miseretur, intra est; qui aliis compatitur et nullius eget

PATROL. CLXXXIV.

compassione, supra est. Citra, diabolus, intra, homo; supra, Deus. Avarus itaque quia nescit, misereri, ac per hoc nec misericordiam consequi, citra est; iudicium enim sine misericordia fiet illi qui non fecit misericordiam (*Jac. ii, 13*).

769 4. Deinde sequitur quod superbus transmigrat ad aquilonem. Ut sancti doctores perhibent, aquilo significat superbiæ tumorem. Sicut enim *ab aquilone panditur omne malum (Jer. i, 14 et iv, 6)*. sic *initium omnis peccati superbia (Eccli. x, 15)*. Et item, in ipsa sumpsit initium omnis perditio. Inde est quod angelus apostata dicit in corde suo: *Sedebam in monte testamenti, in lateribus aquilonis (Isa. xiv, 13)*. Superbus itaque transmigrat ad aquilonem, quia superbiens recedit a Deo, qui superbis resistit; et sequitur diabolum, qui est rex super omnes filios superbiæ.

5. Deinde sequitur quod lubricus natus in flumine Babylonis. Flumen Babylonis est fluxus libidinis. In hoc flumine natus, qui libidinis delectatione raptus, in ea per consuetudinem volutatur. Hæc tria vitia hominibus diabolus suggerit. Diabolus per avaritiam hominem occupat, quia qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem et in laqueum diaboli (*I Tim. vi, 9*). Inde legitur quod Judas cum veneno avaritiæ inebriatus Christum Judæis traditurus esset, accepta ab eis pecunia, tunc introivit in illum Satanas (*Joan. xiii*). Avaritia largitatem excludit, pietatem nescit, misericordiam detestatur. Superbia solum est iniquitatis, vitium hominis, perditio diaboli. Superbia odibilis Deo, angelis invisæ, hominibus intolerabilis. Superbia origo peccati, mater discordiæ, et concordiæ noverca: superbia vitiorum subsidium, succidium virtutum. Sic per superbiam diabolus in hominem regnat, per luxuriam in eo pausat; quia, sicut leginus, dormit in locis humentibus (*Job. xl, 16*), id est in cordibus luxuriæ subditis. Luxuria carnem dissolvit, mentem afficit, et totum hominem in luctum convertit. Luxuria stercus immunditiarum, vitiorum spurcitiæ, fæx voluptatum.

6. Si placet, consideremus adhuc attentius, quam viliter homo per tria præfata vitia tractetur. Per avaritiam enim cæcatur, per superbiam pendet, per luxuriam putrescit. Per avaritiam cæcatur, ut legimus. Cum enim prædictus Judas avaritia ductus Dominum traditurus a collegio discipulorum exisset, interiorum ejus cæcitate volens ostendere dixit evangelista: *Erat autem nox (Joan. xiii, 30)*. Per avaritiam cæcatur homo, per superbiam pendet, quia, dum se aliis ditioem attendit, non attendens æqualitatem conditionis, sed gloriam, in multitudine divitiarum, interna cogitatione super cæteros extollitur. Inde legimus quod duæ mulieres, quas beatus Gregorius dicit superbiam et inanem gloriam, inter cœlum et terram amphoram, quæ designat avaritiam, levaverunt (*Zach. v, 9*). Quod nisi fieret, nequaquam dixisset Apostolus: *Præcipue divitibus hujus sæculi non superbe sapere, nec sperare in*